

Samiske barn i norske barnehager

Barnehagens samfunnsmandat er å tilby barn under opp- læringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Ifølge barnehageloven skal kommunen legge forholdene til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur. Derfor har samiske foreldre og barn rett til å forvente at barnehagens personale har kjennskap til og legger vekt på at også den samiske kulturen skal være en del av barnehagens innhold (Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, pkt. 1.10).

Det går samiske barn i mange norske barnehager, og i enkelte av disse barnehagene gis det tilbud om samisk språkopplæring for enkeltbarn eller grupper av barn. Dette innebærer at barnehagen tilknytter seg en samisktalende person som kan gjennomføre opplæring i samisk språk og kultur. Se for øvrig Sametingets tilskuddsordning som tidligere er omtalt i denne folderen.

Ved at barnet får oppleve samisk språk og kultur i barnehagen, vil dette styrke barnets identitet og tilhørighet til det samiske. Slik vil andre barn også få kjennskap til og utvikle respekt for samisk språk og kultur.

Ved planlegging av aktiviteter bør elementer fra samisk kultur tas i bruk, som for eksempel: språk, natur, duodji/samisk husflid, klestradisjoner, merkedager, flagget, næringer, joik og musikk. Det vises til Temahefte om samisk kultur i barnehagen (F-4218 Kunnskapsdepartementet).

Adresser

Sámediggi / Sametinget
Tlf: 78 47 40 00
www.samediggi.no

Kunnskapsdepartementet
www.regjeringen.no

Fylkesmannen
www.fylkesmannen.no

Sámi earenoamáš pedagogalaš doarjalus , SEAD
Samisk spesialpedagogisk støtte
www.statped.no

Informasjon om læremidler
www.oahpponeahhta.no

Bøker / filmer kan bestilles til utlån fra Sametinget
Barnehagetidsskriftet "Stullán" kan bestilles fra Sametinget

Samiske språk- og kompetansesentre
www.arran.no
www.ajasamisksenter.no
www.vardobaiki.no

www.isaksaba.no
www.samisk.no
www.sami-eg.no

<http://altasiida.no>
www.mearrasapmi.no

Sámi giellaguovddáš – www.porsanger.kommune.no
Gáisi giellaguovddáš – www.tromso.kommune.no
Ástávuona giellagoahhtie – www.lavangen.kommune.no

Samiske bøker, materiell og utstyr kan bestilles hos
www.finnmark-kontorservice.no
www.karabok.no

www.mamut.net/maritex/
www.ivnnit.no

www.davvi.no
www.dat.no
www.idut.no

www.vuelie.no
www.calliidlagadus.org
www.saemiensijte.no
www.skaniidgirjje.no

Foto: Beazedievva barnehage
Trykk: Departementenes servicesenter

Informasjonsfolder

Barnehagetilbud til samiske barn

SÁMEDIGGI SAMETINGET

Norge har, med bakgrunn i urfolkets særskilte rettigheter, en særlig forpliktelse til å ivareta samiske barns og foreldres interesser, jf. ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger.

Sametinget legger til grunn at en samisk barnehage har vedtektsfestet at barnehagedriften bygger på samisk språk og kultur. Samiske barnehager er en av de viktigste arenaene for samiske barns utvikling av samisk språk og kultur.

Fylkesmannen iverksetter barnehagepolitikken gjennom forvaltning av statlige tilskudd, tilsyn, veiledning av kommuner og andre oppgaver etter barnehageloven. Fylkesmannen koordinerer og initierer til utviklingsarbeid i kommuner og barnehager.

Kommunen har ansvaret for at barnehagetilbudet til samiske barn i samiske distrikt bygger på samisk språk og kultur. I øvrige kommuner skal forholdene legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur (barnehageloven § 8). Barnehageloven § 2 understreker særskilt plikten barnehagen har til å ta hensyn til samiske barns språk og kultur.

Den samiske barnehagen skal styrke barns identitet som samer ved å fremme bruken av samisk språk og ved å formidle samisk kultur. Den samiske barnehagen ledes av samisk pedagogisk personale. Sentrale elementer fra samisk barneoppdragelse bør ivaretas både i arbeidsmåter og i hverdagslivet. Organiseringen av barnehagen må være på en slik måte at barn får delta i ulike arbeidsprosesser og får delta i kulturell og sosial virksomhet. Samisk språk er en viktig faktor, og det er en forutsetning at personalet kan samisk og har kunnskap om den samiske kulturen.

Norske barnehager med samiske barn skal ta hensyn til samiske barns språk og kultur. Barnehagen skal, så langt det er praktisk mulig, legge forholdene til rette slik at samiske barn kan få møte sin samiske kultur og sitt samiske språk i en egnet form.

Sametingets tilskuddsordning

Samiske barnehager

Med samisk barnehage menes en barnehage som har vedtektsfestet at barnehagedriften bygger på samisk språk og kultur. Barnehagen skal styrke barns identitet som same ved å fremme bruken av samisk språk og ved å formidle samisk kultur. Barnehagen ledes av samisk pedagogisk personale.

Tilskudd Sametinget tildeler	Målgruppe	Tildelingskriterier
Særskilt tilskudd til samiske barnehager	Samiske barnehager	Barnehage som har vedtektsfestet at barnehagedriften bygger på samisk språk og kultur. Det skal være minst en samisktalende ansatt i barnehagen, som aktivt benytter samisk språk både blant barn og voksne. Det kan, etter søknad, gis unntak fra språkkravet. Dette forutsetter at stillingen i forkant er offentlig utlyst av barnehageeier.
Tilskudd til samisk språkopplæring	Samiske barn i norske barnehager Samiske barn med annet samisk språk enn barnehagens driftspråk	Samiske barn i norske barnehager eller samiske barn med annet samisk språk enn barnehagens driftspråk (for eksempel lulesamiske barn i nordsamisk barnehage). Kommunen som tilsynsmyndighet skal bekrefte at barnehagen har tilsatt eller knyttet til seg samiskspråklig personale for språkopplæringen ved tidspunkt for søknaden.
Tilskudd til prosjekter og utviklingsarbeid innenfor samisk språkopplæring	Barnehager som mottar tilskudd fra Sametinget	Tilskudd ytes til barnehager som mottar særskilt tilskudd eller tilskudd til samiskopplæring.

Den viktigste oppgaven samiske barnehager har, er formidling av samiske verdier, språk og kultur. Barnehageloven § 8 fastslår at kommunen har ansvaret for at barnehagetilbudet til samiske barn i samiske distrikt bygger på samisk språk og kultur. Samisk kultur har både usynlige og synlige markører, som bl.a. språk, klestradisjoner, omgangsformer, matskikker, duodji, kunst, joik og samisk musikk, navneskikker og næringer. Samisk kultur består også av immaterielle faktorer som verdinormer, tenkesett, samhørighetsfølelse og en felles historie og bakgrunn. Alt dette må barnehagen formidle til barna på en slik måte at barna får et positivt syn på det samiske, og kan være stolte av sin samiske tilhørighet (Sametingsrådets melding om samiske barnehager 2003).

Den samiske årstidskalenderen er et godt utgangspunkt for planlegging i barnehagen. Den er delt opp i åtte årstider; høst, høstvinter, vinter, vårvinter, vår, forsommer, sommer, sensommer. Ved å ta utgangspunkt i årstidskalenderen, kan man planlegge og sette inn temaer fra hvert av de syv fagområdene i rammeplanen, tilpasset lokale forutsetninger språklig og kulturelt, slik at alle barn i barnehagen får mulighet til å styrke sin samiske identitetsfølelse.

Språket og innholdet i barnehagetilbudet til samiske barn varierer fra sted til sted, ut ifra samfunnsforhold, kultur og historie som omgir barnehagen. Det finnes samiske barnehager hvor hovedspråket er samisk eller det kan også være norsk, det varierer ut ifra hvilket morsmål barna har og hvilket distrikt barnehagen befinner seg i. Det finnes samiske barnehager hvor begge språk brukes like mye, men hvor innholdet bygger på samisk kultur. I tillegg finnes det samiske barn i norske barnehager med norsk som hovedspråk, og som er bygget på norsk kultur (Sametingsrådets melding om samiske barnehager 2003).

De store variasjonene gir utfordringer i å tilrettelegge og lokaltilpasse barnehagetilbud som gis. Det er store variasjoner i samiske barns språkkompetanse. Barnehagene må bygge sitt tilbud på barnas språklige utvikling og bakgrunn.

I samiske barnehager er formidling av samisk kunst og kultur en sentral oppgave. Det samiske samfunnet er svært mangfoldig når det gjelder kulturelle forskjeller, både i forhold til språk, dialekter, bosetting, klesdrakter, musikk, forskjellige tradisjoner m.m. I samiske barnehager må barna få oppleve sin egen lokalkultur, før de gradvis lærer seg om forskjeller og likheter i samiske og i andre kulturer. En forutsetning er å bruke nærmiljøet og de mulighetene som finnes der.

For mer informasjon, se Sametingets hjemmeside www.sametinget.no